

ЗНАЧЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Розглянуто питання прибутку підприємства умовах функціонування ринкової економіки прибуток, яке має важливе значення як для даного підприємства, так і для суспільства в цілому.

Prof. M.M. Pavlyshenko; undergraduate L.A. Syvulya – L'viv commercial academy

A value of income of enterprise is in a market economy

The question of income of enterprise is considered operating of market economy conditions income, which has an important value both for this enterprise and for society on the whole.

У той час як більшість економістів не прийшли до одностайної думки про природу прибутку та вважають її економічною категорією, що важко піддається точному визначенню, то для більшості практиків значення прибутку дуже просте. Це визначається тим, що саме прибуток є стрижнем і головною рушійною силою економіки ринкового типу, основним спонукальним мотивом діяльності підприємців в умовах ринку, певним гарантом прогресу економічної системи, а відсутність прибутку – яскравий доказ регресу й соціальної напруженості. Вважають, що прибуток є основним джерелом фінансових ресурсів на мікро- і макрорівні. А значення прибутку як показника, який найбільш повно відображає ефективність виробництва, обсяг й якість виробленої продукції, рівень продуктивності праці, динаміку рівня собівартості та характеризує інтенсифікацію виробництва за будь-якої форми власності, досить багатогранна й важко оцінима.

На рис. 1 схематично показано значення прибутку в ринковій економіці.

Рис. 1. Значення прибутку в ринковій економіці

1. Прибуток підприємства є головною метою підприємницької діяльності. Основним спонукальним мотивом здійснення будь-якого виду бізнесу, його головною кінцевою метою є ріст благоустрою власників підприємства.

Характеристикою цього росту є розмір поточного їх доходу на вкладення капіталу, джерелом якого є отримання прибутку.

Об'єктом економічних інтересів держави є частина прибутку, яка сплачується у вигляді податків та обов'язкових платежів. Економічний інтерес підприємства знаходить своє узагальнення в обсязі прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства і використовується для вирішення виробничих і соціальних завдань його розвитку. Економічний інтерес робітників підприємства пов'язаний, передусім, з розміром прибутку, який спрямовується на матеріальне заохочення, соціальні виплати та соціальний розвиток. Власника підприємства цікавить, насамперед, розмір фондів виплати дивідендів, а отже – та частина прибутку, котра пов'язана з виробничим розвитком, а відповідно приростом капіталу підприємства. У зв'язку з тим, що прибуток є єдиним джерелом реалізації економічних інтересів всіх перерахованих сторін, жодна з них не може мати пріоритетів в задоволенні, оскільки це призведе до ущемлення інтересів інших сторін. Наприклад, надмірні податки з прибутку підприємства знижують економічну зацікавленість підприємства в збільшенні, що призводить до зменшень надходжень в бюджет.

2. Прибуток створює базу економічного розвитку суспільства в цілому. Механізм перерозподілу прибутку підприємства через податкову систему дає змогу "наповнювати" дохідну частину державних бюджетів всіх рівнів, що дає змогу державі успішно виконувати покладені на неї функції і реалізувати намічені програми розвитку економіки.

3. Прибуток підприємства є критерієм ефективності операційної діяльності підприємства. Індивідуальний рівень прибутку підприємства порівняно з галузевим характеризує ступінь вміння менеджерів ефективно здійснювати господарську діяльність. Середньогалузевий рівень прибутку підприємств є основним регулятором "переливу капіталу" в галузі з більш ефективним його використанням. При цьому капітал переміщується в ті сегменти ринку, які характеризуються значним обсягом незадоволеного попиту, що сприяє задоволенню суспільних і особистих потреб.

4. Прибуток є основним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, які забезпечують його розвиток. Чим вищий рівень прибутку, тим менша потреба в залученні коштів із зовнішніх джерел, і тим вищий рівень самофінансування розвитку підприємства, забезпечення реалізації стратегічних цілей, підвищення конкурентної позиції підприємства на ринку. При цьому, на відміну від деяких внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів підприємства, прибуток є таким джерелом, яке постійно відтворюється.

5. Прибуток є головним джерелом зростання вартості підприємства. Здатність самозростання вартості капіталу забезпечується шляхом капіталізації частини отриманого підприємством прибутку, тобто його спрямованість на приріст активів підприємства. Чим вища сума і рівень капіталізації отриманого прибутку, тим більшою мірою зростає вартість його чистих активів, а відповідно і ринкова вартість підприємства в цілому.

6. Прибуток підприємства є важливим джерелом задоволення соціальних потреб суспільства. Соціальне значення прибутку проявляється, насампе-

ред, в тому, що засоби, які перераховуються в бюджет різних рівнів в процесі оподаткування прибутку, є джерелом реалізації різних загальнодержавних і місцевих соціальних програм, які забезпечують "виживання" окремих соціально-незахищених членів суспільства. Крім того, ця значення проявляється в задоволенні за рахунок отриманого прибутку підприємства соціальних потреб його персонал. Соціальне значення прибутку проявляється також в тому, що він є джерелом зовнішньої благодійницької діяльності підприємства, спрямованої на фінансування окремих неприбуткових організацій, установ соціальної сфери, наданням матеріальної допомоги окремим категоріям громадян.

Прибуток є основним захисним механізмом, який захищає підприємство від загрози банкрутства. Хоча загроза банкрутства існує і в умовах прибуткової діяльності підприємства, але підприємство набагато швидше виходить з кризового стану при високому потенціалі генерування прибутку. За рахунок капіталізації отриманого прибутку може бути швидко збільшена частка високоліквідних активів, тобто відновлена платоспроможність; збільшена частка власного капіталу при відповідному зниженні обсягу залучених засобів, тобто підвищена фінансова стійкість; сформовані відповідні резервні фінансові фонди.

Характеризуючи значення прибутку в ринковій економіці, необхідно зазначити, що деякі економісти вважають, що таке значення не завжди є позитивним, оскільки окремі види прибутку є джерелом тільки особистого збагачення окремих категорій громадян і не приносять користі для суспільства в цілому. Це стосується таких видів прибутку, як прибуток, отриманий від спекулятивних комерційних операцій, від невинувато високих цін на товари чи послуги в зв'язку з монопольним становищем на ринку, від "тіньової" діяльності підприємства.

Отже, прибуток як економічний показник дає змогу поєднувати економічні інтереси держави, підприємства, як господарюючого суб'єкта, працівників і власників підприємства. Вирішення цього завдання, насамперед, пов'язане з пропорціями в розподілі та використанні прибутку.

Література

1. **Осипов В.І.** Економіка підприємства: Підручник. – Одеса: Маяк, 2005. – 236 с.
2. **Мазаракі А.А. та ін.** Економіка торговельного підприємства: Підручник для вузів/ Під ред. проф. Н.М. Ушакової. – К.: Хрещатик, 1999. – 426 с.
3. **Іщенко Є.П.** Прибуток як критерій ефективності функціонування підприємства// Економіст, серпень, 2005, №8. – С. 12-14.

УДК 331.2(477)

*Доц. Я.Д. Качмарик, канд. екон. наук;
магістрант О.С. Верецинська – Львівська КА*

ВИТРАТИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ

Розглянуто питання визначення суті витрат торгівлі та основних шляхів їх оптимізації на прикладі гуртового підприємства філії №7 ТзОВ ТВК "Львівхолод".